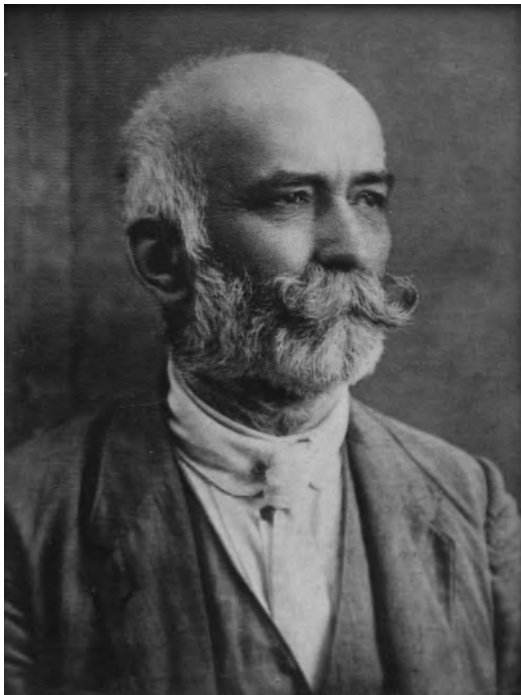

A SZEGÉNYEK ORVOSA

ÍRTA: Kovács Ildikó

Dr. Weszter Sándor Pestújhely első, sokáig egyetlen községi orvosa, főorvosa volt. Bár életéről sok mindent megőrzött a hálás utókor, Nagy Előd festő- és éremművész, az unokája sok, eddig még nem ismert tényről mesélt nagypapjáról.

- *Ismerte őt személyesen?*
- Nem, a nagypapám 1934. október 2-án halt meg, én akkor még nem éltem.
- *Ezt a pestújhelyi villát, ahol Önök is élnek, ő építette?*
- Igen, mindig is a családunk tulajdona volt a szecessziós villa, melyet a nagypapám építtetett 1908-ban. Nagypapám volt Pestújhely első községi

Weszter Sándor (FORRÁS: NAGY ELŐD)

orvosa, itt volt a rendelője is a házban. Ma már nem használjuk, de itt a helye egy tapétaajtónak, amin keresztül át tudott menni a rendelőből a ház többi részébe.

- *Honnan származott dr. Weszter Sándor?*
- Nagyszombatban született 1866-ban, szepesi szászok voltak (cipszerek), de a családja magyar érzelmű volt. Megmaradt például az ezüst keresztelőkanaala is, monogramja az egyik oldalon, másikon belevésve, hogy „Emlékül”. A konfirmálási dokumentumát viszont németül írták, mivel lutherátus volt a nagypapa, úgy látszik ott a németek inkább lutherátusok voltak. Heten voltak testvérek, elég szerényen éltek, szerény körülmények között nőtt fel. Lutheránus kántortanító volt az édesapja, Weszter Sámuel. Biztos a születési körülményei miatt is, mai szóval mondva, szociálisan érzékeny volt. Azt is hallottam, hogy az ősei ötvösök voltak, ez hihető is, az egyik lánya, Weszter Erzsébet ötvösművész lett és én is művészettel foglalkozom, de nagypapámat is érdekelte a képzőművészet.
- *Volt más is, aki orvos lett a családjából?*
- Nem tudom, sajnos nem tudunk a testvéereiről és a család azon ágáról semmit. Az biztos, hogy a bécsi egyetemre járt. Az volt közel, meg valami családi kapcsolat révén elérhető volt nekik. Diplomáját 1888-ban szerezte.

Gyermekkori kép

(FORRÁS: NAGY ELŐD)

■ *Milyen szakon végzett?*

■ Anyukám szerint öt szakja volt, de kettőt művelt, az egyik a nőgyógyászat, a másik az elmeorvosászat. Amikor Pestújhelynek lett az első községi főorvosa, akkor minden gyógyítási feladatot ellátott, sokáig egyetlen orvos volt. Sokat dolgozott, egy ideig Tinnyén is volt orvos. Pestújhelyen legalább tényleg voltak gazdag emberek – nem a gazdagság miatt jött, de kicsit nagyobb jövőjű község volt Pestújhely, mint Tinnye. Mielőtt letelepedett Pestújhelyen, mint legényember az ungvári bábaképzőben volt tanár. Idősebb korában nősült, egy özvegyasszonyt vett el két gyerekkel, aztán lett még négy közös gyermekük, a legidősebb volt az édesanyám.

■ *Hogyan került az akkoriban létrejött Pestújhelyre?*

■ Úgy gondolom, hogy mint elmeorvos került ide a Niedermann Szanatóriumba, aztán lett MÁV Istvántelken a Főműhelyben is üzemorvosként is egy félállása. Amikor Pestújhely önálló község lett, akkor lett községi főorvos.

■ *Előtte dolgozott a Lipót Szanatóriumban is?*

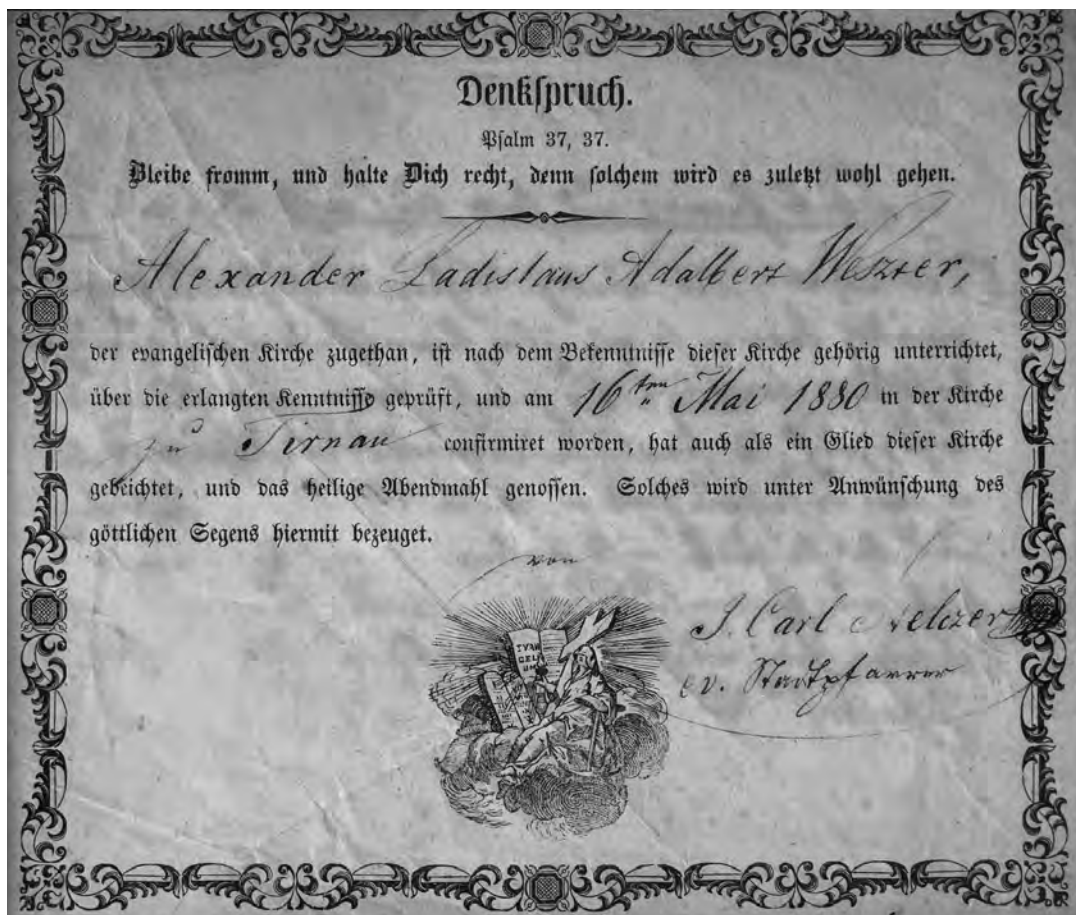
■ Igen, de úgy, hogy nem véglegesítették. Van erről is valahol egy papírom. A Lipótmezőn volt egy kis múzeum, amit néhány lelkes orvos tartott fent és bővített. Teljesen véletlenül a Dunán kilboatozás közben megismerkedtem egy ápolóval, aki a zárt osztályon dolgozott. Ő beszélt azzal a nyugdíjas orvossal, aki kezelte ezt a múzeumot, ő semmit nem talált a nagypapáról. Aztán végül én találtam itthon egy papírt, hogy nem véglegesítették, de nem azért, mert nem voltak megelégedve vele, hanem azért, mert nem volt státuszuk. Állítólag az is közrejátszott, hogy a bécsi egyetem diplomáját nehezebben fogadták el, mert nem a magyar királyságból származott. Így nehezebben tudott főorvosi, meg hasonló szintre kerülni. A nagypapa, aki itt Pestújhelyen a „homokban” élt, közben felvidéki ember volt, ahogy megtehetette, vett egy nagy telket a Svábhegyen – azt, ahová az ablaka nézett, amikor a Lipóton dolgozott. Aztán ott töltötte a pihenőidejét. A családunk birtokában maradt a telek, az utolsó részt talán 2000-ben adtuk el, az én műtermemet is annak az árából építettük. Mondhatom azt, hogy a nagypapa volt az én legnagyobb mecénásom. Nem tudom, hogy mikor vette meg azt a telket, nagyjából a húszas évek elején, akkor az még nem volt felkapott hely, ő viszont, mint hegyvidéki ember, nagyon ragasz-

kodott hozzá, amennyi időt tudott, ott töltött. Akkoriban az szinte értéktelen terület volt, mert hivatalosan közcélú zöldövezet volt – ott ment mellette a fogaskerekű két megállón keresztül. Elég nagy telek volt, 2400 négyszögöl marad meg 1945 után, de előtte még nagyobb volt. Egyedül nem is tudta megművelni. Erről az a vicces családi történet jut az eszembe, hogy néha felvett egy-egy munkást. Ha a szlovák részről volt, akkor azt mondta, hogy „Meglátjátok, ez tót ember, ez megcsinálja jól.” Aztán volt, hogy nem sikerült jól választania, csak felvette a mun-

kás a pénzt, aztán többet nem látták, akkor meg azt mondta, hogy „na, ezek a csehek”. Nem tudta elképzelni, hogy egy tót ember ne legyen jó.

■ *Fontos volt neki a származása?*

■ Igen, mint mindenkinek. Állítólag ő egyformán beszélt tótul, németül és magyarul. Anyukám mesélte, hogy a nagypapa vasárnap ebédkor nagyon szeretett tót szavakat elemezgetni, ezek némelyike komikusan vagy viccesen hangzott, de rajta kívül senki nem beszélt a

Konfirmáció 1880-ból (FORRÁS: NAGY ELŐD)

nyelvet, így a család tiltakozott, hogy hagyja már abba. De ezek szerint humora is volt.

- *Magyarul beszéltek otthon?*
- Igen.
- *Mutatott egy képet, ahol Weszter doktor katonai egyenruhában volt.*
- Az a kötelező katonai szolgálata volt. Nem tudok arról, hogy az I. világháborúban részt vett volna, egyrészt a kora miatt, akkor már 48 éves volt, másrészt meg orvosra szükség volt itt is. 1919-ben még elvitték túsznak, csak gyorsan rájöttek, hogy akkor itt nem maradt orvos. Meg egyébként nem is volt „jobboldali” – bár én utálom ezeket a kifejezéseket. Még éppen csak létrejött Pestújhely, ezen az oldalon gazdagabb

Doktori diploma 1888-ból (FORRÁS: NAGY ELŐD)

vagy jómódú emberek éltek, pár utcával arrébb pedig már féltelkek vannak. Lejjebb, a Mosónéfertálynak nevezett részen volt, hogy a magas talajvíz miatt összedőlt a ház és ott halt meg a lakó – ő orvosként sok ilyen borzalmas dolgot megtapasztalt. Mi most túl szépnek látjuk innen az első világháború előtti dolgokat, de nem volt véletlen, hogy másfélmillió ember kivándorolt. Sokan vissza akartak jönni, tán vissza is jöttek volna, ha nincs az első világháború.

- *Sokat dolgozott?*
- Sok szabadideje nem volt a nagypapámnak, állítólag az utolsó tíz évben a család szerint még a szabadságát sem vette ki, annyit dolgozott. Egy évben egyszer szépen felöltözött, bement a belvárosba, beült egy kávéházba és végigolvasta az összes újságot. Várnai Zsenit is kezelte, ő ír is róla többször, általában csak mint „az orvos”, de egy helyen kiírja a nagypapámnak a nevét, hogy a „kedves Weszter doktor”. Az író az önéletrajzi írásában Futónét, a bábát is emlegette, itt született mindkét gyereke. Megdöbbentő, hogy milyen körülmények voltak, mert nagyon beteg volt a Várnai Zseni, ki tudja milyen nőgyógyászati baja volt, a nagypapa pedig éjszaka itt operálta meg. Azzal kezdett, hogy vizet forralt, villany se volt, lámpa mellett műtötte meg. Éjszaka is mennie kellett, ha valaki jött és becsöngetett. Jöttek érte kocsival, de nem voltak normális utak. Volt egy-két sárga burkolatos út, azt hiszem, keramitnak hívták, de a mi utcánkon nem volt burkolat, csak fű, meg sártenger volt rajta esős időben. Járda sem volt, csak járdaszegély. Éjszaka elmenni beteghez így, közvilágítás sem volt, ez azért hősies tevékenység volt.

■ *Vallásos ember volt?*

■ Igen, fontos volt neki a vallása. A nagypapa az egyik kijárója volt az itteni evangélikus gyülekezetnek.

■ *Megőriztek az általa szerkesztett újságból, a Pestújhelyi Közlönyből és Pestújhelyi Naplóból példányokat?*

■ Nem, sajnos, itt ment el a front 1944-1945-ben, sok minden elveszett. Megmaradt a diplomája, sok fotó, meg az a zománctábla is, mely a kerítésen volt a nevével. Azt például a tyúkólban találtam meg véletlenül.

■ *A korabeli újságokban egy rövidhírt találtam csak a haláláról, Önök mit tudnak erről?*

■ Infarktusban hallhatott meg. Az ötvös nagynénem gyerekkorától kezdve naplót vezetett, az abban olvasottak alapján arra gondoltunk. Volt egy cselédünk, akivel tartottuk haláláig a kap-

csolatot, a Kaubek néni, és ő mondott olyanokat, hogy addig nem adott betegének semmilyen új fajta gyógyszert, amíg saját magán ki nem próbálta, és azt mondta a Kaubek néninek, ha rosszul van, akkor melyik szerből adjon be neki. Akkoriban még nem volt ilyen központi gyógyszergyártás, mint most, kis üzemekben keverték ezeket a szereket. De hát miért szedett volna be olyan gyógyszert, amit tudott, hogy nem jó neki? Egy része biztos igaz, de egyébként nem hiszem, inkább a szíve vihette el.

■ *Polibisztor volt a nagypapája? Gyógyított, település szervezett és segített létrehozni a helyi egyházi gyülekezetet, újságot írt és adott ki sok minden más mellett.*

■ Én azt gondolom, hogy egy igazi reneszánsz-típusú ember volt. Nagyszombatban és Bécsben szívta magába a nyugati kultúrát. Nagyon szerette a virágokat, Hollandiából hozott virághagymákat. Járatta a The Studio című folyóiratot, az egy híres szecessziós, művészeti lap

Weszter Sándor a jobb szélén van, a kép a svábhegyi nyaraló tornácán készült, vendégek és családtagok között

(FORRÁS: NAGY ELŐD)

Dr. Weszter Sándor

1866-ban született Nagyszombatban
Nagyszombatban érettségizik, majd Bécsben diplomázik az orvosi egyetemen 1888-ban
Az ungvári bábaképzőben tanár

1902. Az I. sz. női klinikán Weszter Sándor díjazatlan gyakornok (Orvosi Hetilap)

1907-ben, mint a biztosító orvosa a telepen dolgozik, majd ide is költözik. A Lipótmezei elmeógyógyintézet után a Niedermann Szanatóriumban dolgozik.

1910. kinevezik Pestújhely első orvosának
1911-ben elkezdli szerkeszteni a Pestújhelyi Közlöny, majd Pestújhelyi Napló hetilapot, munkáspárti, szociáldemokrata kötődésű újságokat.

1916. választott községi képviselő lett a Munkáspárt színeiben, emellett közgyámnak nevezik ki
Emellett az evangélikus egyházközség presbitere, az Egyesült Községi Párt elnöke, a Pestújhelyi Polgárok társaskörének díszelnöke.

Egy évvel nyugdíjba vonulása után, 1934. október 2-án hunyt el.

volt, érdekelték őt az aktuális művészeti irányzatok. Mindent megtett, ami egy emberi életbe belefér. Emellett volt egy nagy családja – hat gyereket kézben tartani – hát az sem akármilyen. Ráadásul szegény mamám elég beteg volt, mert akkoriban még nem nézték a csecsemőknél a csipőjüket. Nem vette észre senki, de amikor jött a háború és járványok, egy nagy megfázás miatt rosszabbul lett a mamám, akkor azonnal mozgott a nagypapa, vitte Bécsbe az akkor hatéves lányát. Azonnal megoperálták, és mivel fizetett tiszteletdíjat az orvoskollégáknak? Sok krumpelit meg vöröshagymát vitt nagypapám nekik, mert akkor már éheztek a bécsiek – ez volt a

A kerítésen levő zománc tábla,
mely a tyúkölből kerület elő
(FORRÁS: NAGY ELŐD)

professzoroknak a legjobb dolog. Aztán szegény anyukám egy évig volt gipszágyban, de teljesen rendbe hozták. Ezt csak azért meséltem, mert hiába volt orvos, szegény első gyereke rosszul járt.

■ *Amikor gyerekkorában találkozott olyanokkal, akik a nagypapja betegei voltak vagy ismerték őt, akkor miket mondtak róla?*

■ Most két történet jut az eszembe, az egyik egy idősebb hölgy, akit ismertünk, régi szomszédunk volt, ő mesélte, hogy még kislány volt, betegen feküdt az ágyában, ment hozzá a nagypapám, de sokkal többet nézte az ágya felett levő festményt, mint őt, a beteget. Valószínű, hogy azonnal tudta, hogy a gyerek rendbe fog jönni, ahogy rendbe is jött, a művészet pedig nagyon érdekelt. De olyan is volt, hogy általános iskolás voltam, és az utcán talákoztam egy egyszerű, szintén idős nénivel, és amikor meglátott, szinte áldást mondott a nagypapámra. Szerették, negatív dolgot én nem hallottam róla soha, tényleg áldozatos ember volt. Amit meg tudott tenni, azt megtette. ■

